

BESZÁMOLÓ

a Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottság 2020. évi tisztújító, online Közgyűlése számára

A Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottság a beszámolási évben az MTA 187. Közgyűlésén elfogadott 5/2016. (V. 2.) sz. határozatban rögzítettek mentén folytatta munkáját. Így a Bizottság továbbra is intenzíven foglalkozott egyfelől azzal a problémával, hogy az MTA tagjai között kevés a nő; másfelől pedig a kutatói pályán és az egyetemi szférában dolgozó nők helyzetével, előmenetelükkel, valamint a tudományos utánpótlás kérdéseivel.

1. A női akadémikusok ügye

A női akadémikusok ügyével összefüggésben a Bizottság értékelte a 2019. évi tagválasztás eredményeit, s arra a következtetésre jutott, hogy jó úton haladt, amikor a női akadémikusok számának növelése érdekében az MTA tagjainak körében kérdőíves felmérést kezdeményezett, valamint konzultációkat folytatott a tudományos osztályok elnökeivel. A Bizottság tagjai szerint ezek a lépések mindenképpen felhívták az MTA tagjainak figyelmét a női tudósok helyzetére, és arra, hogy az akadémikusok között rendkívül kevés a nő. Kétségtelen, ezen némileg javított az, hogy 2019-ben 10 nő került be az MTA levelező tagjai közé. Tény azonban, hogy ezzel együtt is – a külföldi akadémiákhoz viszonyítva – még mindig rendkívül alacsony a nők aránya a hazai akadémikusok között. A Bizottság fontosnak tartja, hogy az MTA a továbbiakban is megkülönböztetett figyelmet fordítson a női akadémikusok számával összefüggő problémákra, s arra, hogy a következő tagválasztás előtt elfogadásra kerülő eljárási szabályok kialakításakor figyelemmel legyenek a nőknek az akadémikusok körében való alulreprezentáltságára.

2. A Magyar Tudomány Ünnepe

A 2019. évi tagválasztáshoz kapcsolódott a Bizottságnak az MTÜ kiemelt programjai között megtartott rendezvénye, amelyen az új női levelező tagok bemutatására került sor. A program kiindulópontja az volt, hogy a szakirodalom szerint három olyan tényező van, amelyek meghatározzák a nők érvényesülését a tudományos pályán, mégpedig: a család, az oktatási rendszer, valamint a munkahely. A nagy érdeklődés mellett lezajlott pódiumbeszélgetést Pető Andrea professzor asszony moderálta, s azon – a személyes életutak bemutatásán túlmenően – egyebek mellett szó volt arról is, hogy milyen nehézségekkel szembesülnek a nők tudományos pályájukon; mitől függ, hogy sikeresek legyenek az egyetemi hallgatónők; vannak-e kizárólag a nőket sújtó hátrányok a tudományos életben.

3. 2019-ben a Bizottság folytatta a kutatónők helyzetének javítására vonatkozó kérdések vizsgálatát

Annak érdekében, hogy a nők tudományos eredményei szakmai körökben minél inkább ismertek legyenek, továbbá, hogy a kutatói és az egyetemi szféra által szervezett szakmai rendezvényeken minél több nő vegyen részt, a Bizottság szükségesnek tartotta a tudományos rendezvények előadóira és a rendezvények szervezésére vonatkozóan egy ajánlás kidolgozását.

A Bizottság ajánlása a következőképpen szól:

Ajánlás a nők szakmai rendezvényeken való részvételének előmozdítása érdekében

A szakmai rendezvényeken általában növelni kell a női előadók számát.

Minden olyan szakmai rendezvényen, ahol kettőnél több plenáris előadó van, kívánatos, hogy az előadók között minimum egy nő is legyen.

Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a rendezvényekre meghívottak körében kiegyensúlyozott legyen a nemek aránya.

Figyelni kell arra, hogy a rendezvényekre szóló meghívók időben kerüljenek kiküldésre, annak érdekében, hogy a rendezvényen a kisgyermekes szülők is részt tudjanak venni.

A munkaidőn kívül és a hétvégeken sorra kerülő rendezvényeken gondoskodni kell a gyermekfelügyeletről, ennek lehetőségét a meghívókon jelezni kell.

4. Munkahelyi bántalmazás ügye

A Bizottság az elmúlt két évben többször foglalkozott a munkahelyeken előforduló, másokat bántó, sértő, megalázó, gyakran az inzultust is kimerítő magatartásokkal összefüggő problémákkal, miután azok egyfelől mérgezik a munkahelyi légkört, másfelől pedig sértik mások emberi méltóságát. A Bizottság hangsúlyozni szeretné, hogy e magatartásoknak mind nők, mind pedig férfiak lehetnek az elszennvedői. Az ilyesfajta káros jelenségek megelőzése és felderítése érdekében a Bizottság szintén készített egy ajánlást:

Ajánlás az egészséges munkahelyi légkör biztosítása és mások emberi méltóságát sértő magatartások visszaszorítása érdekében

Az egészséges munkahelyi légkört veszélyeztetik és sértik a mások emberi méltóságát sértő vagy bántó megjegyzések és magatartások.

Sértő vagy bántó megjegyzésnek minősül másnak a külsőjére, nemzetiségére, nemi identitására, etnikai vagy vallási hovatartozására, illetve meggyőződésére, társadalmi helyzetére, életkorára, egészségi állapotára vonatkozó észrevétel, vagy erre utaló magatartás.

Különösen súlyosnak minősül, ha a megjegyzés vagy magatartás szexuális indíttatású.

Különösen elítélendő, ha a megjegyzés vagy magatartás sértette a cselekmény elkövetőjének beosztottja, tanítványa, vagy bármilyen más formában neki alárendelt helyzetben lévő személy.

Minden munkahelyen javasolt felkérni két személyt (egy férfit és egy nőt), akikhez a fentebb említett cselekmények miatt panasszal lehet fordulni.

A Bizottság javasolja, hogy az MTA az előzőekben ismertetett két ajánlásra hívja fel mind az egyetemek, mind pedig az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat figyelmét.

A Bizottság örömmel vette tudomásul, hogy az MTA 2019. decemberében megtartott 192. Közgyűlésén elfogadott, „Az MTA küldetése 2019” c. dokumentum foglalkozik a nők ügyével; a Bizottság reméli, hogy a 2020 májusában megválasztásra kerülő új vezetőség a jelenleg hivatalban lévő választott vezetőkhez hasonlóan fontosnak tartja majd, hogy növekedjen az akadémiakusnők száma, továbbá, hogy segítse a tudományos munkát végző nők helyzetének javítását.

Budapest, 2020. március 9.

Lamm Vanda akadémikus s. k.
a Nők a Kutatói Életpályán
Elnöki Bizottság
elnöke